

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
міжнародних відносин і політичної
філософії
Протокол № 17 від 28.08.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної
роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ДИПЛОМАТИЧНА І КОНСУЛЬСЬКА СЛУЖБА
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»
Спеціальність СЗ «Міжнародні відносини»
Освітній рівень Перший (бакалаврський)
Освітня програма Міжнародні відносини

Статус дисципліни обов'язкова

Мова викладання, навчання та оцінювання англійська

Розробник:
викл.

Данило НЕПОЧАТОВ

Завідувач кафедри
міжнародних відносин і
політичної філософії

Олег КУЗЬ

Гарант програми

Ірина ЖЕРЕБЯТНІКОВА

Харків
2025

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Дипломатична і консульська служба» є складовою частиною освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю СЗ «Міжнародні відносини». Актуальність дисципліни зумовлена зростанням ролі дипломатії та консульської діяльності в умовах трансформації світового порядку, загострення міжнародних конфліктів, війни, криз безпеки, масових міграцій і глобальної мобільності населення.

У сучасному світі дипломатична та консульська служба перестають бути виключно протокольними або бюрократичними інституціями. Вони виступають ключовими інструментами реалізації зовнішньої політики держав, захисту національних інтересів, підтримки двосторонніх і багатосторонніх відносин, а також забезпечення прав і безпеки громадян за кордоном. Для України, яка перебуває в умовах повномасштабної війни та активної євроінтеграції, питання ефективного функціонування дипломатичної і консульської служби набуває особливого стратегічного значення.

Курс пропонує комплексне та міждисциплінарне бачення дипломатичної і консульської служби як інституцій міжнародних відносин, поєднуючи історичний, політико-інституційний, правовий та практичний виміри. У центрі уваги перебувають не лише формальні структури (посольства, консульства, міністерства закордонних справ), а й реальні практики дипломатичної діяльності: переговори, представництво, комунікація, кризове реагування, консульський захист і публічна дипломатія.

Інтелектуальну рамку дисципліни формують такі ключові питання:

чому держави створюють постійні дипломатичні представництва? Яку роль відіграє дипломатія у білатеральних відносинах? У чому полягає відмінність між дипломатичною та консульською службою? Як функціонує посольство і консульство на практиці? Які міжнародно-правові норми регулюють їх діяльність? Як змінюється дипломатична і консульська служба в умовах війни, цифровізації та глобальних криз?

Курс спирається на досвід і практики європейських держав, зокрема країн Європейського Союзу, Великої Британії, а також на міжнародно-правові стандарти, закріплені у Віденських конвенціях про дипломатичні та консульські відносини. Особливу увагу приділено особливостям функціонування дипломатичної і консульської служби України, її інституційній структурі, викликам воєнного часу та ролі у процесах євроінтеграції.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі отримують цілісне уявлення про дипломатичну і консульську службу як ключовий механізм міжнародних відносин, а також практичні навички аналізу діяльності дипломатичних і консульських установ у конкретних політичних і правових контекстах.

Об'єктом навчальної дисципліни є дипломатична і консульська служба як інституційний механізм реалізації зовнішньої політики держави та захисту її інтересів у міжнародних відносинах.

Предметом навчальної дисципліни є історичні, політичні, організаційні та міжнародно-правові засади функціонування дипломатичної і консульської служби, а також практики діяльності дипломатичних і консульських установ у двосторонніх і багатосторонніх відносинах.

Мета навчальної дисципліни є формування у здобувачів системного розуміння природи, функцій і механізмів діяльності дипломатичної та консульської служби, а також розвиток здатності аналізувати дипломатичні та консульські практики у сучасних міжнародних відносинах.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити здобувачів з історичною еволюцією дипломатичної та консульської служби;
- розкрити роль дипломатії як ключового інструменту реалізації зовнішньої політики держави;
- пояснити логіку білатеральних відносин і місце дипломатичних представництв у їх забезпеченні;
- проаналізувати міжнародно-правові засади діяльності дипломатичних і консульських установ;
- розмежувати функції та специфіку дипломатичної і консульської служби;
- дослідити структуру та повсякденну діяльність посольств і консульств;
- охарактеризувати механізми консульського захисту громадян за кордоном;
- проаналізувати особливості дипломатичної і консульської служби України в умовах війни та євроінтеграції;
- сформувані здатність працювати з практичними кейсами дипломатичної та консульської діяльності;
- розвинути навички аналітичного мислення, підготовки policy briefs і кейс-аналізу у сфері дипломатії;
- сприяти формуванню професійного розуміння сучасних викликів і трансформацій дипломатичної служби.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН4.	ЗК6, ЗК11, СК6, СК12.
РН7.	ЗК5, СК6, СК12.
РН8.	ЗК8, СК6, СК12.
РН10.	ЗК5, ЗК7, ЗК11, СК4, СК6.
РН13.	ЗК5, ЗК10, ЗК11, СК6, СК12.
РН16.	ЗК10, СК6, СК12.

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

РН10. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами на професійному рівні, необхідному для ведення професійної дискусії, підготовки аналітичних та дослідницьких документів.

РН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК6. Здатність застосовувати засади дипломатичної та консульської служби, дипломатичного протоколу та етикету, уміння вести дипломатичне та ділове листування (українською та іноземними мовами).

СК12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Дипломатія як історичний і політичний інститут

Тема розкриває витoki дипломатії як форми міждержавної комунікації та політичного представництва. Аналізується еволюція дипломатичних практик від тимчасових місій до постійних представництв, формування дипломатичної професії та її місце у системі міжнародних відносин.

Ключові питання:

- Чому виникла потреба у дипломатії між державами?
- Як змінювалися форми дипломатичних місій у різні історичні епохи?
- Коли дипломатія стала професійною діяльністю?

Тема 2. Формування сучасної дипломатичної системи

Тема присвячена становленню сучасної дипломатичної системи в контексті Вестфальського світового порядку, розвитку міждержавних відносин у XIX–XX ст. та інституціоналізації дипломатичної служби. Розглядається поява дипломатичних рангів, протоколу та кар'єрної дипломатії.

Ключові питання:

- Яку роль відіграла Вестфальська система у формуванні дипломатії?
- Як змінювалася дипломатія в умовах модерної держави?
- Чому виникла потреба у постійних дипломатичних установах?

Тема 3. Дипломатія в теорії міжнародних відносин

Тема аналізує дипломатію як інструмент зовнішньої політики в теоріях міжнародних відносин. Розглядаються переговори, комунікація, вплив і представництво як ключові функції дипломатичної діяльності, а також співвідношення дипломатії з іншими інструментами державної сили.

Ключові питання:

- Як різні теорії МО інтерпретують роль дипломатії?
- Чим дипломатія відрізняється від силових інструментів?
- Яку роль відіграють переговори у міжнародній політиці?

Тема 4. Білатеральні відносини і роль дипломатичної служби

Тема присвячена логіці двосторонніх відносин між державами та ролі дипломатичних представництв у їх забезпеченні. Аналізуються політичний,

економічний та безпековий виміри білатеральної дипломатії, а також функції посольств у підтримці міждержавного діалогу.

Ключові питання:

- Чому білатеральна дипломатія залишається базовою формою міжнародних відносин?
- Яку роль відіграють посольства у двосторонніх відносинах?
- Як дипломатична служба впливає на формування зовнішньої політики?

Тема 5. Дипломатична і консульська служба України

Тема розкриває процес становлення та розвитку дипломатичної і консульської служби України. Аналізується структура Міністерства закордонних справ України, мережа закордонних дипломатичних установ, а також специфіка діяльності дипломатів і консулів в умовах війни та євроінтеграції.

Ключові питання:

- Як формувалася дипломатична служба незалежної України?
- Які особливості має консульська служба України?
- Як війна вплинула на функції та пріоритети дипломатії?

Тема 6. Міжнародно-правові основи дипломатичної служби

Тема присвячена аналізу міжнародно-правових норм, що регулюють діяльність дипломатичної служби. Основна увага приділяється Віденській конвенції про дипломатичні зносини 1961 року, статусу дипломатичних представництв, привілеям та імунітетам.

Ключові питання:

- Які правові норми визначають діяльність дипломатичних представництв?
- У чому полягає суть дипломатичних імунітетів?
- Які межі дипломатичної відповідальності?

Тема 7. Міжнародно-правові основи консульської служби

Тема розкриває правовий статус консульських установ відповідно до Віденської конвенції про консульські зносини 1963 року. Аналізуються функції консульств, імунітети консульських посадових осіб та механізми консульського захисту.

Ключові питання:

- Чим консульське право відрізняється від дипломатичного?
- Які функції виконують консульські установи?
- У яких випадках застосовується консульський захист?

Тема 8. Дипломатична служба держави: структура і функціонування

Тема присвячена внутрішній організації дипломатичної служби. Розглядається роль міністерств закордонних справ, система дипломатичних кадрів, підготовка, ротація та кар'єрне зростання дипломатів.

Ключові питання:

- Як організована дипломатична служба держави?
- Яку роль відіграє МЗС у зовнішній політиці?
- Як формується кар'єра дипломата?

Тема 9. Посольство як інституція дипломатичної діяльності

Тема аналізує посольство як основну форму дипломатичного представництва. Розглядається його структура, функції посла та дипломатичного персоналу, а також повсякденна робота дипломатичної місії.

Ключові питання:

- Яка внутрішня структура посольства?
- Які функції виконує посол?
- Як координується діяльність дипломатичної місії?

Тема 10. Консульська служба: специфіка і завдання

Тема присвячена аналізу природи консульської служби та її відмінностей від дипломатичної. Розглядаються завдання консулів, діяльність почесних консулів та місце консульської служби у системі зовнішніх зносин держави.

Ключові питання:

- У чому полягає специфіка консульської служби?
- Чим відрізняється робота дипломата і консула?
- Яку роль відіграють почесні консули?

Тема 11. Консульство і захист громадян за кордоном

Тема зосереджена на практичних аспектах консульської діяльності. Аналізується захист прав і інтересів громадян за кордоном, робота в кризових ситуаціях, евакуації та надзвичайні випадки.

Ключові питання:

- Які функції виконує консульство щодо громадян?
- Як держава захищає своїх громадян за кордоном?
- Яку роль відіграють консульства у кризових ситуаціях?

Тема 12. Сучасні трансформації дипломатичної і консульської служби

Тема присвячена аналізу змін дипломатичної та консульської служби у ХХІ столітті. Розглядаються цифровізація, публічна дипломатія, вплив війни, санкцій і глобальних криз на трансформацію дипломатичної професії.

Ключові питання:

- Як змінюється дипломатія у цифрову епоху?
- Які виклики постають перед дипломатичною і консульською службою?
- Яким може бути майбутнє дипломатичної професії?
- Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Завдання	Зміст
Завдання 1.	<i>Аналітичний огляд:</i> дослідити еволюцію дипломатичної служби від ранньомодерних форм до професійної дипломатії ХХ–ХХІ століття. Підготувати письмову аналітичну роботу з використанням академічних джерел, у якій простежити ключові інституційні зміни та трансформацію функцій дипломата.
Завдання 2.	<i>Кейс-аналіз:</i> проаналізувати білатеральні відносини та роль посольства (обрана пара держав) на основі офіційних заяв, дипломатичних нот, спільних комюніке та публічних виступів дипломатів з метою виявлення інтересів сторін і застосованих дипломатичних інструментів. <i>Policy brief:</i> підготувати коротку аналітичну записку (1 сторінка) з рекомендаціями щодо подальших дій дипломатичної місії у конкретній ситуації.
Завдання 3.	<i>Кейс-аналіз:</i> проаналізувати реальний дипломатичний скандал або кризову ситуацію (висилка дипломатів, публічний конфлікт, витік інформації). Підготувати презентацію з аналізом дій сторін, а також письмово сформулювати рекомендації щодо кризових комунікацій, які могли б мінімізувати наслідки скандалу.

Завдання 4.	<i>Правовий аналіз:</i> проаналізувати міжнародно-правові основи дипломатичної служби на прикладі Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року, визначивши обсяг дипломатичних імунітетів та їх практичне застосування у конкретних ситуаціях.
Завдання 5.	<i>Правовий аналіз:</i> проаналізувати міжнародно-правові основи консульської служби на прикладі Віденської конвенції про консульські зносини 1963 року, зосередившись на функціях консульських установ, статусі консульських посадових осіб та механізмах консульського захисту. <i>Порівняльне завдання:</i> підготувати коротке письмове порівняння повноважень і обмежень дипломатів та консулів.
Завдання 6.	<i>Аналіз дипломатичних документів:</i> здійснити аналіз дипломатичних нот, меморандумів або службових записок (реальних або адаптованих), визначивши контекст документа, позиції сторін, особливості дипломатичної мови та можливі наслідки для міжнародних відносин. <i>Мікро-аналіз:</i> інтерпретувати окремі дипломатичні формулювання та пояснити їх політичне значення.
Завдання 7.	<i>Кейс-аналіз:</i> здійснити аналітичну роботу, присвячену конкретному кейсу консульського захисту громадян за кордоном (евакуації, арешти, війна, природні катастрофи), з аналізом дій консульства, правових рамок та ефективності ухвалених рішень.
Завдання 8.	<i>Груповий проєкт-симуляція:</i> змодельовати роботу посольства або консульства у реальній кризовій ситуації, розподілити ролі між структурними підрозділами, розробити план дій та презентувати його з обґрунтуванням прийнятих рішень і використаних джерел.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Завдання	Зміст
Завдання 1	Виконання індивідуальної аналітичної роботи з історико-інституційного аналізу дипломатичної служби.
Завдання 2, 6	Опрацювання офіційних дипломатичних документів (заяви МЗС, дипломатичні ноти, меморандуми, комюніке).
Завдання 2	Підготовка індивідуального аналітичного завдання (policy brief) щодо дій дипломатичної місії.
Завдання 3,7	Опрацювання кейсів дипломатичних і консульських кризових ситуацій.
Завдання 3	Підготовка та презентація аналітичних матеріалів з кризових комунікацій у дипломатичній практиці.
Завдання 4, 5	Опрацювання міжнародно-правових актів у сфері дипломатичної та консульської служби (Віденські конвенції 1961, 1963 рр.).
Завдання 5	Виконання порівняльного письмового аналізу повноважень дипломатичної та консульської служби.
Завдання 2,3,6,7	Опрацювання дискусійних питань з практики дипломатичної та консульської діяльності.

Завдання 8	Підготовка та участь у рольовій (симуляційній) грі з моделювання діяльності посольства або консульства.

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній мапі) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час викладання навчальної дисципліни «Дипломатична і консульська служба» використовуються традиційні та інноваційні методи організації навчального процесу, спрямовані на формування системного розуміння природи та функцій дипломатичної і консульської служби, розвиток аналітичного мислення, навичок роботи з офіційними документами, міжнародно-правовими актами та практичними кейсами дипломатичної діяльності. Навчальний процес поєднує лекційні, семінарські, дискусійні та проектно-орієнтовані формати, що забезпечують активну участь здобувачів у навчанні.

Словесні методи:

- лекція з елементами аналізу практики дипломатичної діяльності (Теми 1, 4, 6, 8, 9);
- проблемна лекція з аналізом суперечливих аспектів дипломатичної та консульської служби (Теми 2, 3, 12);
- міні-лекція з розбором офіційних дипломатичних і правових документів (Теми 5, 6, 7).

Наочні методи:

- демонстрація та аналіз офіційних заяв МЗС, дипломатичних нот, комюніке та пресрелізів (Теми 4, 6, 7);
- презентація структури дипломатичної та консульської служби, організації посольств і консульств (Теми 5, 8, 9);
- використання схем, органограм, мап та інфографіки для аналізу дипломатичних відносин і мережі закордонних установ (Теми 2, 3, 11).

Практичні методи:

- читання та аналіз академічних і нормативних текстів з дипломатії та консульської служби (Теми 1, 6, 7);
- виконання індивідуальних аналітичних завдань і письмових робіт (Теми 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7);
- опрацювання дискусійних питань з практики дипломатичної діяльності (Теми 2, 3, 7, 12);
- аналіз альтернативних позицій і сценаріїв розвитку дипломатичних ситуацій (Теми 4, 11);

- рольові ігри та моделювання діяльності дипломатичних і консульських установ (Теми 8, 12);
- дидактичні ігри та симуляції кризових ситуацій у міжнародних відносинах (Тема 12);
- групова робота під час аналізу кейсів і підготовки проєктних рішень (Теми 2, 6, 8, 12).

Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності:

- навчання через дослідження (*research-based learning*) під час підготовки аналітичних робіт, кейс-аналізів і групового проєкту (Теми 1–8);
- проблемно-пошукові завдання, орієнтовані на самостійний аналіз дипломатичних і консульських практик (Теми 2, 3, 6, 7);
- кейс-методи з аналізом реальних дипломатичних і консульських ситуацій, зокрема кризових (Теми 2, 3, 6, 7);
- метод проєктів у межах підсумкового групового завдання з моделювання діяльності посольства або консульства (Тема 8).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100-бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних (семінарських) занять, і має на меті перевірити рівень підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи. Оцінюється сумою набраних балів: для дисциплін з формою семестрового контролю іспит: сума становить 60 балів.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії. Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається шляхом сумування всіх балів поточного контролю та екзамену (максимум – 100 балів).

Для допуску до підсумкового екзамену здобувач повинен набрати не менше 35 балів за поточний контроль. Мінімальна прохідна оцінка за екзамен – 25 балів.

Поточний контроль успішності навчання здійснюється у формі:

- Аналітичний огляд еволюції дипломатичної служби — 2 рази протягом семестру (письмова аналітична робота з використанням академічних джерел). Максимальна оцінка за одне виконання — 4 бали (*4-бальна система оцінювання, усього 8 балів за семестр*);

- Кейс-аналіз білатеральних відносин і ролі посольства — 2 рази за семестр (аналіз офіційних заяв, дипломатичних нот, комюніке з підготовкою policy brief). Максимальна оцінка за одне виконання — 4 бали (*4-бальна система оцінювання, усього 8 балів за семестр*);
- Кейс-аналіз дипломатичного скандалу або кризової ситуації — 2 рази за семестр (аналіз дій сторін та підготовка рекомендацій з кризових комунікацій). Максимальна оцінка за одне виконання — 4 бали (*4-бальна система оцінювання, усього 8 балів за семестр*);
- Правовий аналіз міжнародно-правових основ дипломатичної служби — 1 раз за семестр (аналіз Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року). Максимальна оцінка — 4 бали (*4-бальна система оцінювання, усього 4 бали за семестр*);
- Правовий аналіз міжнародно-правових основ консульської служби — 1 раз за семестр (аналіз Віденської конвенції про консульські зносини 1963 року з порівняльним завданням). Максимальна оцінка — 3 бали (*3-бальна система оцінювання, усього 3 бали за семестр*);
- Аналіз дипломатичних документів — 2 рази за семестр (аналіз дипломатичних нот, меморандумів або службових записок). Максимальна оцінка за одне виконання — 4 бали (*4-бальна система оцінювання, усього 8 балів за семестр*);
- Кейс-аналіз консульського захисту громадян за кордоном — 2 рази за семестр (аналіз дій консульства, правових рамок та ефективності рішень). Максимальна оцінка за одне виконання — 3 бали (*3-бальна система оцінювання, усього 6 балів за семестр*);
- Семестровий груповий проєкт-симуляція «Ви — посольство / консульство» — 1 раз за семестр (моделювання діяльності дипломатичної або консульської установи у кризовій ситуації з презентацією результатів). Максимальна оцінка — 15 балів (*15-бальна система оцінювання, усього 15 балів за семестр*).

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

С3 Міжнародні відносини

Перший (бакалаврський) рівень

Семестр I

Навчальна дисципліна «Дипломатична та консульська служба»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (практичне)

Кейс. У державі Х (країна перебування) у зв'язку з різким загостренням безпекової ситуації та масовими протестами місцева влада тимчасово обмежила пересування іноземців. У цей період кілька громадян держави Y були затримані правоохоронними органами за порушення режиму надзвичайного стану. Родичі затриманих звернулися до дипломатичної та консульської установи держави Y з вимогою негайного втручання. Паралельно у медіа з'явилися публікації про «бездіяльність посольства», що спричинило репутаційну кризу.

Завдання. На основі наведеного кейсу визначте тип ситуації (дипломатичний конфлікт, консульська криза, кризова комунікація), охарактеризуйте дії відповідної установи (посольства або консульства), проаналізуйте застосовані або можливі інструменти дипломатичної та консульської служби та оцініть їх ефективність з огляду на міжнародно-правові та інституційні рамки (логіка аналізу, коректність інтерпретації, практичні висновки).

Максимально — 15 балів.

Завдання 2 (теоретичне)

Розкрийте міжнародно-правові основи діяльності дипломатичної та консульської служби, спираючись на положення Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року та Віденської конвенції про консульські зносини 1963 року (ключові принципи, імунітети та привілеї, функції дипломатичних і консульських установ, відмінності між ними).

Максимально — 15 балів.

Завдання 3 (евристичне)

Поясніть роль дипломатичної та консульської служби у сучасних кризових ситуаціях (військові конфлікти, масові евакуації, затримання громадян, інформаційні скандали), окресліть межі відповідальності держави за своїх громадян за кордоном та наведіть приклади з сучасної міжнародної практики (поняття, логіка, аргументація, приклади).

Максимально — 10 балів.

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин і політичної філософії, протокол № 1 від «22» серпня 2025 р.

Екзаменатор
Зав. кафедри

викл. Непочатов Д. О.
д.філос.н., проф. Кузь О.М.

Системи оцінювання, що використовуються, наведено нижче

Критерії оцінювання індивідуальних аналітичних завдань 4-бальна система оцінювання

Ступінь виконання	Бал
Аналітичне завдання виконано коректно; використано релевантні академічні та офіційні джерела; логіка викладу послідовна; аргументація обґрунтована; зроблено чіткі аналітичні висновки, що безпосередньо впливають з аналізу.	4
Завдання виконано загалом коректно; джерела підібрані правильно, але аргументація частково поверхова; наявні незначні логічні або структурні неточності, що не спотворюють загальний зміст.	3
Завдання виконано частково; аналіз фрагментарний; використання джерел обмежене; висновки загальні або недостатньо обґрунтовані.	2
Завдання виконано формально або некоректно; аналіз відсутній або декларативний; джерела не використані або нерелевантні; логічний зв'язок між аналізом і висновками відсутній.	1

Критерії оцінювання кейс- та правових завдань 3-бальна система оцінювання

Ступінь виконання	Бал
Кейс або правову ситуацію проаналізовано коректно; міжнародно-правові норми застосовано правильно; визначено компетенції дипломатичних або консульських установ; висновки логічні та аргументовані.	3
Аналіз виконано загалом правильно, але є окремі неточності у застосуванні правових норм або інституційної логіки; висновки сформульовані спрощено.	2
Завдання виконано частково або формально; правові норми застосовано некоректно або поверхово; інституційний аналіз відсутній або помилковий.	1

Критерії оцінювання групового проєкту-симуляції

15-бальна система оцінювання

Ступінь виконання	Бал
Проєкт виконано на високому рівні; модель діяльності посольства або консульства логічна й реалістична; ролі між структурними підрозділами розподілено коректно; запропонований план дій відповідає міжнародно-правовим та інституційним рамкам; аргументація послідовна; використано релевантні джерела; презентація структурована.	15
Проєкт дуже якісний; логіка моделювання загалом коректна; запропоновані рішення обґрунтовані, але аналіз альтернативних сценаріїв обмежений.	14
Проєкт якісний і структурований; основні етапи симуляції виконані правильно; аргументація достатня, але без глибокого аналізу ризиків.	13
Проєкт загалом відповідає вимогам; модель діяльності посольства або консульства спрощена; окремі рішення недостатньо аргументовані.	12

Проект виконано на базовому рівні; сценарій кризової ситуації описаний поверхово; ролі та дії визначені формально; зв'язок між аналізом і рішеннями простежується частково.	11
Проект фрагментарний; логіка дій установи непослідовна; правові та інституційні аспекти враховано вибірково.	10
Проект містить суттєві концептуальні недоліки; модель діяльності установи не відповідає реальній дипломатичній або консульській практиці.	9
Проект виконано формально; відсутня цілісна логіка; аналіз і рішення носять декларативний характер.	8
Проект фрагментарний; відсутня цілісна логіка діяльності установи; правові та інституційні аспекти майже не враховані; рішення носять описовий характер.	7
Проект демонструє мінімальне розуміння завдання; запропоновані дії не відповідають реальній дипломатичній або консульській практиці; аргументація слабка або відсутня.	6
Проект виконано на низькому рівні; відсутній зв'язок між кейсом і запропонованими рішеннями; інституційний аналіз відсутній; правові рамки не враховані.	5
Проект має суттєві концептуальні та структурні помилки; модель діяльності установи некоректна; більшість обов'язкових компонентів відсутні.	4
Проект майже не відповідає поставленому завданню; подано окремі фрагменти без аналітичного зв'язку між ними.	3
Проект виконано формально; зміст не відображає завдання; відсутній аналіз і обґрунтування рішень.	2
Подані матеріали не мають змістовного наповнення та непридатні для оцінювання.	1

Критерії оцінювання питань екзаменаційного білету (практичне)

15-бальна система оцінювання

Ступінь виконання	Бал
Кейс проаналізовано повністю та на високому рівні; тип ситуації визначено коректно й обґрунтовано; дії посольства або консульства охарактеризовано з урахуванням інституційних і міжнародно-правових рамок; застосовані інструменти дипломатичної та/або консульської служби проаналізовано глибоко; зроблено чіткі практичні висновки.	15
Тип ситуації визначено правильно; аналіз дій установи логічний; правові та інституційні рамки враховані; оцінка ефективності рішень переконлива, але менш розгорнута.	14
Тип ситуації визначено коректно; дії установи описано правильно; аналіз інструментів дипломатичної або консульської служби загалом коректний, але без детального розгляду альтернатив.	13
Тип ситуації визначено доречно; логіка аналізу загалом зрозуміла; характеристика дій установи частково описова; правові аспекти розкриті не повністю.	12
Виявлено часткове розуміння кейсу; тип ситуації визначено загальною; аналіз дій установи поверховий; зв'язок із правовими нормами слабкий.	11
Тип ситуації визначено формально; аналіз дій установи спрощений; міжнародно-правові рамки згадані без пояснення.	10
Наявна спроба аналізу кейсу, але з інституційними або правовими неточностями; оцінка ефективності дій непереконлива.	9
Завдання виконано частково; тип ситуації визначено некоректно або без пояснення; аналіз дій установи фрагментарний.	8
Аналіз кейсу поверховий; зв'язок між ситуацією, діями установи та правовими рамками слабкий або відсутній.	7
Формальне виконання завдання; опис кейсу переважає над аналізом; інституційна логіка не розкрита.	6
Подано окремі елементи відповіді (опис ситуації або загальні міркування) без аналітичної цілісності.	5
Спроба відповіді поверхова; суттєві логічні та правові помилки.	4
Кейс проаналізовано некоректно; відсутнє розуміння функцій дипломатичної або консульської служби.	3
Мінімальні, випадкові фрагменти відповіді без змістовного аналізу.	2
Завдання фактично не виконано.	1

Критерії оцінювання завдання екзаменаційного білету (теоретичне)

15-бальна система оцінювання

Ступінь виконання	Бал
Відповідь повна, логічно структурована та концептуально коректна; розкрито міжнародно-правові основи дипломатичної та консульської служби; коректно використано положення Віденських конвенцій 1961 і 1963 років; чітко окреслено відмінності між дипломатичною і консульською службою.	15
Відповідь аргументована; основні норми та принципи викладено правильно; порівняльний аналіз присутній, але менш деталізований.	14
Загалом правильна відповідь; правові норми подано коректно, але без глибокої інтерпретації або прикладів.	13
Відповідь правильна по суті; логіка викладу зрозуміла; окремі аспекти розкрито поверхово.	12
Часткове розуміння теми; окремі правові положення викладено неточно або без пояснення.	11
Теоретичні положення подано загально; аналіз обмежений описом норм без інтерпретації.	10
Відповідь фрагментарна; використання правових понять непослідовне.	9
Наявні помилки у тлумаченні міжнародно-правових норм; структура відповіді слабка.	8
Формальне викладення матеріалу; відсутній системний аналіз.	7
Мінімальне розкриття теми; відповідь описова.	6
Подано окремі визначення без логічного зв'язку між ними.	5
Суттєві концептуальні помилки у розумінні дипломатичного або консульського права.	4
Відповідь не відповідає поставленому питанню.	3
Випадкові, нерелевантні фрагменти відповіді.	2
Питання фактично не розкрито.	1

Критерії оцінювання завдання екзаменаційного білету (евристичне)

10-бальна система оцінювання

Ступінь виконання	Бал
Відповідь повна, логічно структурована й концептуально коректна; розкрито роль дипломатичної та консульської служби у кризових ситуаціях; використано коректні поняття; наведено релевантні приклади з міжнародної практики.	10
Відповідь аргументована; приклади доречні, але аналітична глибина дещо обмежена.	9
Загалом правильна відповідь; поняття використано коректно, але без розгорнутих прикладів.	8
Виявлено розуміння ключових ідей; аргументація поверхова.	7
Часткове розуміння теми; наявні неточності у визначеннях або прикладах.	6
Часткове розуміння теми; відповідь загальна, без чіткої аргументації.	5

Фрагментарні знання; слабка структура відповіді.	4
Суттєві концептуальні помилки у розумінні теми.	3
Мінімальне, поверхове уявлення про проблему.	2
Відповідь не відповідає змісту питання.	1

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. International Relationships and World Policy / O. Kuz et al. Kharkiv : Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics. Kharkiv, 2020. 200 p. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25295>.
2. M. Szkarłat et al. Science Diplomacy and Foreign Policy in Northern Europe. London, 2025. P. 200–284. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003673866-13>

Додаткова

3. Кіссинджер Г. Дипломатія. Київ : Stone Publishing, 2021. 864 с.
4. Brovko O. Local government resilience in the face of Russian aggression: the case of Ukraine. Territory, Politics, Governance. 2024. P. 1–20. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32772>.
5. Kuz O., Konnova N., Korotkov D. Corruption Models of Behaviour in the Structure of the Political System of Society. Dialogue and Universalism. 2024. Vol. 34, no. 1. P. 131–141. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32650>
6. Ji E. China risen? Studying Chinese global power. International Affairs. 2022. Vol. 98, no. 1. P. 354–356. URL: <https://doi.org/10.1093/ia/iiab216>
7. Steen S., Janet M B. Cognitive Warfare. Brussels, 2025. 24 p. URL: <https://www.sto.nato.int/document/cognitive-warfare/>.

Інформаційні ресурси

8. The World Factbook - The World Factbook. We are the Nation's first line of defense - CIA. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>
9. Britannica. Britannica. URL: <https://www.britannica.com> .
10. Atlantic Council. *Atlantic Council*. URL: <http://www.atlanticcouncil.org>
11. Brookings - Quality. Independence. Impact. Brookings. URL: <https://www.brookings.edu>